

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра

Фінанси, банківська справа та страхування

(назва кафедри, яка відповідає за дисципліну)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Ректор (перший проректор)

Е.А. Гугнін

«___» _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Управління фінансовими ресурсами територіальних громад

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) Фінанси і кредит

(назва спеціалізації)

інститут, факультет Економіко-гуманітарний інститут, факультет економіки та управління

(назва інституту, факультету)

мова навчання державна

2021 рік

Робоча програма «Управління фінансовими ресурсами територіальних громад»
(назва навчальної дисципліни)
для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,

освітня програма (спеціалізація) Фінанси і кредит
(назва спеціалізації)

„16” серпня 2021 року - 15 с.

Розробники: Фатюха Н.Г., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, к.е.н., доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
Фінанси, банківська справа та страхування

Протокол від „16” серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри Фінанси, банківська справа та страхування

_____ (підпис) (С. В. Шарова)
(прізвище та ініціали)
“ _____ ” _____ 20__ року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки та управління

Протокол від “25” серпня 2021 року № 33

“ _____ ” _____ 20__ року Голова (В.В. Корольков)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми*

“ _____ ” _____ 20__ року Керівник групи _____
(_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається не випусковою кафедрою

© НУ «Запорізька політехніка», 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів -3	Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування»</u>	вибіркова	
	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація): <u>072 - Фінанси, банківська справа та страхування (Фінансово-економічна безпека)</u>		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ - _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Освітній ступінь: магістр	Лекції	
		14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		62 год.	84 год.
		Індивідуальні завдання:	
-	контр. робота		
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 31,1% до 68,9%

для заочної форми навчання – 6,7% до 93,3%.

2. Мета навчальної дисципліни

Мета:

- формування теоретичних знань та набуття практичних вмінь і навичок для оцінювання фінансової спроможності громад та територій, здатність ухвалювати управлінські рішення та забезпечувати умови їх реалізації.

Завдання:

- засвоїти теоретичні основи та принципи управління фінансовими ресурсами територіальної громади;
- знати основні прийоми планування фінансових ресурсів територіальної громади;
- засвоїти основи організації бюджетного процесу на місцевому рівні;
- знати особливості залучення альтернативних ресурсів до місцевого бюджету;
- набути навички застосовувати антикорупційного інструментарію у сфері управління фінансовими ресурсами територіальної громади.

Оволодіння дисципліною «Управління фінансовими ресурсами територіальних громад» дозволить майбутнім магістрам досягти розуміння суті основних засад об'єднання територіальних громад в умовах децентралізації на теоретичному та прикладному рівнях, а також вивчити механізм формування доходів і видатків бюджетів ОТГ, порядок розрахунку фінансової спроможності об'єднаної територіальної громади та інструменти забезпечення її стабільного функціонування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:

а) загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК5).
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК4;

б) фахові компетентності:

Фахові компетентності, яких набуватимуть здобувачі в процесі вивчення навчальної дисципліни «Фінансовий моніторинг»

Компетенції згідно освітньої програми	Складові компетентності
Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування (СК03). Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування (СК07).	Здатність до визначення сутності формування та функціонування об'єднаних територіальних громад в Україні
	Здатність розуміти фінансову політику об'єднаних територіальних громад
	Здатність визначати фінансові ресурси об'єднаних територіальних громад
	Здатність демонструвати знання щодо місцевих податків і зборів в об'єднаних територіальних громадах
	Здатність розуміти фінансову спроможність об'єднаних територіальних громад
	Здатність розуміння особливостей фандрайзингу як інструменту розвитку об'єднаних територіальних громад

	Здатність до оцінки ролі неурядових організацій у соціальному розвитку об'єднаних територіальних громад
--	---

очікувані програмні **результати навчання:**

- показати належний рівень знань у сфері формування та функціонування об'єднаних територіальних громад в Україні;
- володіти знаннями щодо фінансової політики об'єднаних територіальних громад;
- демонструвати розуміння особливостей фінансових ресурсів об'єднаних територіальних громад;
- вміти застосовувати набуті знання з формування місцевих податків і зборів в об'єднаних територіальних громадах;
- володіти знаннями щодо фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад;
- бути здатним обґрунтовувати та приймати рішення щодо фандрайзингу як інструменту розвитку об'єднаних територіальних громад;
- демонструвати розуміння особливостей ролі неурядових організацій у соціальному розвитку об'єднаних територіальних громад.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фінанси об'єднаних територіальних громад: призначення, сутність та складові

ТЕМА 1. Формування та функціонування об'єднаних територіальних громад в Україні

Передумови об'єднання територіальних громад в умовах децентралізації. Організація та функціонування системи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади. Територіальне розмежування громад. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади

ТЕМА 2. Фінансова політика об'єднаних територіальних громад.

Фінансова політика об'єднаних територіальних громад: економічна сутність, завдання та принципи. Види фінансової політики, її форми та функції. Формування та реалізація фінансової політики на місцевому рівні. Основні засади партисипативної концепції фінансової політики розвитку об'єднаних територіальних громад

ТЕМА 3. Фінансові ресурси об'єднаних територіальних громад

Доходи об'єднаних територіальних громад. Міжбюджетні трансферти об'єднаних територіальних громад. Видатки об'єднаних територіальних громад. Бюджетний процес в об'єднаній територіальній громаді

ТЕМА 4. Місцеві податки і збори в об'єднаних територіальних громадах

Нормативно - правове забезпечення місцевого оподаткування в Україні. Механізм прийняття рішень об'єднаними територіальними громадами щодо запровадження місцевих податків і зборів. Практика надходжень місцевих податків і зборів в об'єднаних територіальних громадах

Змістовий модуль 2. Підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами територіальних громад: від децентралізації – до сталого розвитку

ТЕМА 1. Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад

Сутність фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад. Показники фінансової спроможності територіальних громад. Порядок розрахунку фінансової спроможності об'єднаної територіальної громади. Формування фінансово-економічного потенціалу об'єднаних територіальних громад

ТЕМА 2. Фандрайзинг як інструмент розвитку об'єднаних територіальних громад

Сутність фандрайзингу. Форми фандрайзингу. Методи здійснення фандрайзингу. Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам

об'єднаних територіальних громад на формування їхньої інфраструктури. Основні етапи фандрайзингу.

ТЕМА 3. Роль неурядових організацій у соціальному розвитку об'єднаних територіальних громад

Базові засади співпраці об'єднаних територіальних громад з неурядовими організаціями. Організаційно-економічні основи формування та функціонування неурядових організацій. Управління фінансами в неурядових організаціях

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Фінанси об'єднаних територіальних громад: призначення, сутність та складові												
Тема 1. Формування та функціонування об'єднаних територіальних громад в Україні	12	2	2	-	-	8	11,75	0,5	0,25	-	-	11
Тема 2. Фінансова політика об'єднаних територіальних громад	11	2	2	-	-	7	10,75	0,5	0,25	-	-	10
Тема 3. Фінансові ресурси об'єднаних територіальних громад	12	2	2	-	-	8	11,75	0,5	0,25	-	-	11
Тема 4. Місцеві податки і збори в об'єднаних територіальних громадах	10	1	1	-	-	8	10,75	0,5	0,25	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	45	7	7	-	-	31	45	2	1	-	-	42
Змістовий модуль 2. Підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами територіальних громад: від децентралізації – до сталого розвитку												
Тема 5. Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад	19	3	3	-	-	10	14,9	0,6	0,3	-	-	14
Тема 6. Фандрайзинг як інструмент розвитку об'єднаних територіальних громад	10	2	2	-	-	11	14,9	0,6	0,3	-	-	14
Тема 7. Роль неурядових організацій у соціальному розвитку об'єднаних територіальних громад	10	2	2	-	-	10	15,2	0,8	0,4	-	-	14
Разом за змістовим модулем 2	45	7	7	-	-	31	45	2	1	-	-	42
Разом	90	14	14	-	-	62	90	4	2	-	-	84

5. Теми семінарських занять

Не передбачені навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Формування та функціонування об'єднаних територіальних громад в Україні	2	0,25

2	Фінансова політика об'єднаних територіальних громад	2	0,25
3	Фінансові ресурси об'єднаних територіальних громад	2	0,25
4	Місцеві податки і збори в об'єднаних територіальних громадах	1	0,25
5	Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад	3	0,3
6	Фандрайзинг як інструмент розвитку об'єднаних територіальних громад	2	0,3
7	Роль неурядових організацій у соціальному розвитку об'єднаних територіальних громад	2	0,4
	Разом	14	2

7. Теми лабораторних занять

Не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Формування та функціонування об'єднаних територіальних громад в Україні	8	11
2	Фінансова політика об'єднаних територіальних громад	7	10
3	Фінансові ресурси об'єднаних територіальних громад	8	11
4	Місцеві податки і збори в об'єднаних територіальних громадах	8	10
5	Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад	10	14
6	Фандрайзинг як інструмент розвитку об'єднаних територіальних громад	11	14
7	Роль неурядових організацій у соціальному розвитку об'єднаних територіальних громад	10	14
	Разом	62	84

9. Індивідуальні завдання

Для студентів денної форми навчання – виконання індивідуального завдання згідно МВ до виконання самостійної роботи з дисципліни «Управління фінансовими ресурсами територіальних громад».

Для студентів заочної форми навчання – контрольна робота згідно МР щодо виконання контрольної роботи з дисципліни «Управління фінансовими ресурсами територіальних громад» заочної форми навчання.

10. Методи навчання

Навчальний процес у національному університеті «Запорізька політехніка» здійснюється за кредитно-модульною технологією – моделі організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні двох складових: модульної технології навчання та кредитів (залікових одиниць) і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю навчальної діяльності студента в процесі аудиторної та самостійної роботи.

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

11. Очікувані результати навчання з дисципліни

Результати навчання з дисципліни «Управління фінансовими ресурсами територіальних громад» деталізують такі очікувані результати навчання: відшуковувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування (ПР04); застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування (ПР09); здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб’єктів господарювання (ПР10); обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів (ПР12).

12. Засоби оцінювання

Контроль знань студентів з дисципліни «Управління фінансовими ресурсами територіальних громад» ґрунтується на застосуванні рейтингової

системи оцінювання. Для визначення рейтингової оцінки курс дисципліни «Управління фінансовими ресурсами територіальних громад» поділяється на 2 основні змістові модулі, у межах яких розподілені теми.

Для студентів денної форми навчання засоби оцінювання.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, правильності виконання практичних завдань та розрахунків, у тому числі запланованих на самостійне опрацювання студентом тощо. Проведення двох рубіжних контролів.

Для студентів заочної форми навчання засоби оцінювання: захист контрольної роботи, підсумковий контроль у формі заліку: тести, розв'язання задачі.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Передумови об'єднання територіальних громад в умовах децентралізації.
2. Організація та функціонування системи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади.
3. Територіальне розмежування громад.
4. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади
5. Фінансова політика об'єднаних територіальних громад: економічна сутність, завдання та принципи.
6. Види фінансової політики, її форми та функції.
7. Формування та реалізація фінансової політики на місцевому рівні.
8. Основні засади партисипативної концепції фінансової політики розвитку об'єднаних територіальних громад
9. Доходи об'єднаних територіальних громад.
10. Міжбюджетні трансферти об'єднаних територіальних громад.
11. Видатки об'єднаних територіальних громад.
12. Бюджетний процес в об'єднаній територіальній громаді
13. Нормативно - правове забезпечення місцевого оподаткування в Україні.
14. Механізм прийняття рішень об'єднаними територіальними громадами щодо запровадження місцевих податків і зборів.
15. Практика надходжень місцевих податків і зборів в об'єднаних територіальних громадах
16. Сутність фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад.
17. Показники фінансової спроможності територіальних громад.
18. Порядок розрахунку фінансової спроможності об'єднаної територіальної громади.
19. Формування фінансово-економічного потенціалу об'єднаних територіальних громад.
20. Сутність фандрайзингу.

21. Форми фандрайзингу.
22. Методи здійснення фандрайзингу.
23. Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам об'єднаних територіальних громад на формування їхньої інфраструктури.
24. Основні етапи фандрайзингу.
25. Базові засади співпраці об'єднаних територіальних громад з неурядовими організаціями.
26. Організаційно-економічні основи формування та функціонування неурядових організацій.
27. Управління фінансами в неурядових організаціях.

13. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Після кожного змістового модуля проводиться рубіжний контроль, який оцінюється за 100-бальною шкалою.

Під час рубіжного контролю враховують наступні види робіт:

Проведення змістовного модульного контролю з дисципліни «Управління фінансовими ресурсами територіальних громад»

Найменування завдань	Кількість балів	Загальна кількість балів
тестування на рубіжному контролі	5	50
задача рубіжного контролю	15	15
завдання, тести, розв'язок задач за поточним оцінюванням	25	25
оцінка за самостійну роботу	10	10
Підсумок	x	100

Підсумкова оцінка за семестр визначається як середня двох підсумкових контролів за перший та другий змістовні модулі.

Залік проводиться за наявності незадовільної оцінки підсумкового модуля або за вибором студента та містить: теоретичне питання, тести, задачу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	--

14. Методичне забезпечення

1. Комплект завдань для проведення вхідного контролю.
2. Комплект завдань для проведення поточного контролю.
3. Комплект завдань для підсумкового контролю.
4. Конспект лекцій з дисципліни “ Управління фінансовими ресурсами територіальних громад ” для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» денної та заочної форм навчання спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування” (Частина 1,2) / Укл. Н.Г. Фатюха–Запоріжжя: НУ «ЗП», 2021.
5. Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни “ Управління фінансовими ресурсами територіальних громад ” для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» денної та заочної форм навчання спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”/ Укл. Н.Г. Фатюха НУ «ЗП», 2021.
7. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни “Управління фінансовими ресурсами територіальних громад ” для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» заочної форми навчання спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”/ Укл. Н.Г. Фатюха НУ «ЗП», 2021.
8. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни «Управління фінансовими ресурсами територіальних громад» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» денної та заочної форм навчання спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”/ Укл. Н.Г. Фатюха НУ «ЗП», 2021.

15. Рекомендована література Базова

1. Управління фінансовими ресурсами та бюджетом територіальних громад : практ. посіб. / О. Ю. Бобровська, Т. А. Крушельницька, О. Ю. Матвеева, М. М. Трещов, Л. Г. Шевченко ; за заг. ред. С. М. Серьогіна. – Дніпро : ГРАНІ, 2018. – 128 с.
http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/doc/tutorials_UFRB.pdf
2. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю. Ф., Ігнатенко О. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф., Юзефович В. В. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С.

Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017. – 107 с.
<https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/204/%D0%A0%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BD%D0%B5-%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%9E%D0%A2%D0%93.pdf>

3. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади/О.Кириленко, Б.Малиняк, В.Письменний, В.Русін/ Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 396 с.
<https://auc.org.ua/sites/default/files/library/2finlweb.pdf>

Допоміжна

1. Іванов О. В. Щодо подолання корупції у сфері державних закупівель в Україні : Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1486>.

2. Карпишин Н. Формування доходів місцевого бюджету від оренди та приватизації комунального майна. Світ фінансів. 2014. №2. С. 118-125.

3. Карпишин Н., Стоян В. Бюджет розвитку громади: досвід та можливості. Ефективна економіка. 2016. №6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>,

4. Малиняк Б. С. Детінізація місцевих фінансів як передумова бюджетної децентралізації в Україні. Фінанси України. 2015. № 9. С. 69–80.

5. Кириленко О., Вацлавський О. Бюджетний контроль при плануванні місцевих бюджетів. Світ Фінансів. 2018. №4. С. 40-50.

6. Кириленко О., Чайковська І. Перспективи запровадження бюджету участі в Україні на основі зарубіжного досвіду. Вісник Тернопільського національного економічного університету. Тернопіль, 2015. Вип. 2. С. 86-100.

7. Кириленко О. П., Малиняк Б. С., Письменний В. В., Русін В. М. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади. К.: ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ». 2015. 396 с.

8. Корупція: хвороба суспільства чи хвороба системи влади: збірка аналітичних матеріалів, соціологічних досліджень та рекомендацій по запобіганню корупції. Х.. Фонд місцевої демократії. 2015. 512 с.

9. Методичні рекомендації “Запобігання і протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування”. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n002032313/print1443711969188449>.

10. Муніципальні фінанси: навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. Тернопіль: Астон, 2015. 360 с.

11. Фандрейзинг. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. О.Кобзарев. Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 84 с. URL: <http://www.oblrada.pl.ua/grant/5656.pdf>

12. Devas N. (2012) Municipalities and Finance: A Sourcebook for Capacity Building. URL: <https://books.google.com.ua>

16. Інформаційні ресурси

1. Аналітична записка “Напрями активізації участі громадськості у місцевому самоврядуванні в містах України”. URL: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_analit/gromadsk.pdf.
2. Бюджетний кодекс України від 8.07.2010 р. № 2456-VI URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Європейська хартія місцевого самоврядування [переклад з англійської мови Є.М.Вишневецького]. Видавництво Ради Європи. 9 с.
4. Закон України “Про державне регулювання у сфері комунальних послуг” від 9 липня 2010 року № 2479-VI URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2479-17>.
5. Закон України “Про державно-приватне партнерство” від 1 липня 2010 року № 2404-VI URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
6. Закон України “Про добровільне об’єднання територіальних громад” від 5 лютого 2015 року № 157-VIII URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
7. Закон України “Про житлово-комунальні послуги” від 24 червня 2004 року № 1875-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>.
8. Закон України “Про публічні закупівлі” від 25 грудня 2015 року № 922-VIII URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19/print1446372712142471>.
9. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
10. Закон України “Про особливості здійснення правочинів з державним, гарантованим державою боргом та місцевим боргом” від 19 травня 2015 року № 436-VIII URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-19>.
11. Закон України “Про співробітництво територіальних громад” від 17 червня 2014 року № 1508-VII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
12. Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.2001 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/print1444641728510278>.
13. Конституція України: Прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. К.: Преса України, 1997. 80 с.
14. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.